

PIEVĒRSTIES DZĪVAJAM GARAM

Saruna ar Jesaju Ben-Aharonu (Izraēla) 2000. gada Ziemassvētkos.

“Das Goetheanum”, 2001. gada februāris

Piedzīvot dzīvi kopā ar citiem

Tomass Štokli: Jesaja Ben-Aharon, Jūs esat pievērsis lasītāju uzmanību ar divām publikācijām par pārjutekliskiem pētījumiem¹ un kopš 1997. gada esat pastiprināti pievērsies sociāliem jautājumiem. Ko Jūs darāt tagad?

J. Ben-Aharon: Es šovasar (2000. g.) atgriezos Izraēlā pēc divu gadu uzturēšanās ASV un atkal esmu pievērsies saviem diviem galvenajiem darbības laukiem: antroposofiskajam darbam un vispārējiem sociāliem uzdevumiem; tā es nepārtraukti dzīvoju starp šiem abiem darbības laukiem.

Kas attiecas uz antroposofisko darbu, tad jāsaka, ka manī dzīvo liela nepieciešamība veidot to iespējami radikāli, t.i., visu pateikto arī praktizēt un aktīvi piedzīvot. Es nevēlos kopt ne intelektuālismu, ne tradicionālismu, es gribu mudināt un iedrošināt cilvēkus meklēt ceļus pie brīvības un patstāvības. Tai pieder arī spējas izkopšana, kas, komunicējot savā starpā, ļauj pilnā mērā izpausties gan individuālajam, gan kopīgajam elementam, lai kādā formā tas kuru reizi gribētu izpausties. Un tam ir nepieciešams intensīvs dzīvā gara klātbūtnes pārdzīvojums.

Mani vairs vispār neinteresē ierastā antroposofijas kā “domu ēkas” uztvere, kas pastāv tikai pazīstamu domu izteikšanā vai uzklaušanās. Mana interese pieder cilvēkiem, kuri grib garīgiot pašu pieredzi un ikdienas dzīvi. Es gribētu kopā ar viņiem piedzīvot dzīvi. Es uzskatu par ārkārtīgi iedvesmojošu uzdevumu uztvert katru satikšanos kā eksperimentu, un mēģināt pilnībā ienirt tās radītajā situācijā. Es gribētu piedzīvot citā cilvēkā patiešām ko “citu”, atšķirīgu no manējā un priecāties par to, kas ir svaigs un nepazīstams, absolūti netradicionāls, proti, satikšanos ar garīgo pasauli šeit un tagad!

T. Š.: Kā Jūs pārdzīvojat aktuālo situāciju Izraēlā?

J. B-A.: Aktuālā situācija ir tieši tāda pati kā visas cilvēces situācija. Arī šeit derētu tiekties satikt pašam sevi caur citu cilvēku. Konfrontācija ar otru cilvēku izaicina tavu patību uz pašizziņu un līdz ar to aktivizē gan visaugstāko, gan viszemāko mūsos. To var īstenot tikai tad, ja mēs uzdrošināties doties tālās, nezināmās teritorijās. Tādēļ cilvēki lielākoties izvairās atjaunot sevi kā pašreizējo, dzīvo patību un dod priekšroku tam, lai tikai staipītu sev līdzīgu un mūžīgi atkārtotu veco – šķietami pazīstamu, atmiņā saglabātu, bet pagājušu un vairs neaktuālu – patību. Neskatoties uz to, ka tā ir pati garlaicīgākā nodarbošanās, kas vien var būt – mūždien atspoguļot tikai pašam sevi, turklāt tas prasa pastāvīgi apspiest vai pat vispār neievērot citus. Bet šādi es neapzināti izdzēšu pats sevi. Es domāju, ka pazīstu sevi kā dzīvu būtni, bet īstenībā dzīvoju tikai kā “vārda” atmiņas. Īstenībā šādi es nemaz nedzīvoju. Es varu sevi tiešām iepazīt tikai caur to, kas manī ir “pilnīgi cits”, ko es vēl nepazīstu, kur nu vēl mīlu. Arī šeit derētu spert drošu – vismaz pirmo – soli, lai ieiētu patiesajā dzīvē.

¹ Jesaiah Ben-Aharon, “Das spirituelle Ereignis des 20. Jahrhunderts” (1994); “Die neue Erfahrung des Übersinnlichen. Das anthroposophische Erkenntnisdrama der Wiederkunft” (1997).

Kamēr izraēlieši nepārvarēs sevi un nebūs gatavi satīties ar palestīniešiem pavisam citā veidā, kā ar savu īsto "citu", viņi arī turpmāk satiksies tā, kā tas notiek līdz šodienai – savstarpēji izlejot asinis! Iznākumā šis "cits" arvien vēl gaidīs mūsu brīvo rīcību – pieņemot un atzīstot viņu kā sevi pašu.

Trešais, garīgais kultūras sektors: spirituālā un sociālā iniciatīvas ikdienā.

T. Š.: Vai Jūs varat pastāstīt par sevi un savu darbību Izraēlā?

J. B-A.: 1980. gadā es nodibināju antroposofisku kopienu Hardufā kā kibuca (*Kibbuz*) kustības daļu, jo šī kustība jau kopš 20. gadsimta sākuma, bet faktiski kopš Izraēlas valsts dibināšanas, ir svarīga sociāla un spirituāla kustība Izraēlā. Mans nodoms bija šādā ceļā atrast antroposofijai un visām tās dzīves sfērām iespēju ienākt Izraēlas sabiedrībā. 90-jos gados tas patiešām varēja tikt sasniegts – gandrīz visas antroposofiskās iestādes varēja izveidot Hardufā un integrēt kultūras un sabiedrības dzīvē. Taču kibuca kustība zaudēja savu nozīmi, jo, līdzīgi citiem sociāliem un sociālistiskiem eksperimentiem, vairs nevarēja piedāvāt 21. gadsimtam neko jaunu.

Mans sākotnējais nodoms paliek spēkā, tikai tagad es mēģinu integrēt to visā sociālajā kopsakarībā, proti, caur tā saucamo trešo sektoru, caur visām kultūrā un sociālajā sfērā angažētajām personām un institūtiem kā, piemēram, nevalstiskajām organizācijām (NGO). Es redzu jauno "pilsonisko sabiedrību" kā daļu no jauna, universāla, garīga kultūras "trešā spēka" un kā būtisku jauno mihaelisko impulsu daļu, kas kļūs par noteicošo 21. gadsimtā. Es gribu veicināt šīs iniciatīvas, palīdzot uzbūvēt dzīvu tīklu.² Man tas šķiet svarīgi Izraēlas sabiedrības nākotnes misijai. Izraēlas valsts morāli un ideoloģiski sasniegusi galapunktu, un daudzi cilvēki redz, ka no sabiedrības kultūras garīgā "trešā sektora" jāattīstās kādam jaunam spēkam. Es satiekos ar Izraēlas civilās sabiedrības vadošajām personām un kultūras iestāžu pārstāvjiem, lai palīdzētu viņiem uzbūvēt trešo sektoru un apzināti pārveidot to par jaunu sociālo spēku. Man antroposofisks spirituālais darbs un sociālais angažements saderas kopā. Man šķiet, ka jebkādas aktivitātes antroposofijas laukā bez iesaistīšanās sociālajā dzīvē ir drīzāk kaitīgas nekā veicinošas!

T. Š.: Vai Jūs varat pastāstīt nedaudz par savu ģimeni?

J. B-A.: Mani vecāki ir ebreji, kuri 1927. gadā emigrēja uz Palestīnu – tēvs no Rumānijas, māte no Krievijas. Abi ir Izraēlas kibuca un strādnieku kustības pionieri, kas 1933. gadā nodibināja kibucu *Givat's Haim* (dzīvības pakalns); tur es piedzimu. Es uzaugu šī kibuca ideālisma, sociālisma un humānisma atmosfērā, ko radīja tā iemītnieku ateistiskā, antiortodoksālā ideoloģija. Mans tēvs dzīvoja ļoti aktīvu dzīvi, karoja ar britiem pret nacistiem un pavadīja četrus gadus gūstekņu nometnē Vācijā. Viņš pusgadsimtu bija Izraēlas strādnieku kustības līderis un tagad ir Izraēlas parlamenta loceklis. Pašlaik viņam ir 94 gadi, un viņš ir viens no pēdējiem "vecajiem viedajiem" Izraēlas

² Tā sadarbībā ar Nikanoru Perlesu radās globālais antroposofiskais forums – *Social Threefolding Action Forum (STAF)*. Šis forums 1999./2000. gadā organizēja starptautisku konferenci Gēteborgā (Zviedrijā). *STAF* ierosināja arī „Globālo trīsdaļīguma tīklu” (*Global Networking For Threefolding*), kas saistībā ar ANO milēniuma konferenci Ņujorkā 2000. gada septembrī ienāca sabiedrības apziņā. Nākamā *STAF* organizētā konference notika 2001. gada jūnijā Štutgartē, Forumā 3’.

dibinātājiem. Viņš vienmēr aktīvi atbalstīja mūsu antroposofisko un sociālo darbu un dara to līdz pat šodienai!

‘Es’ garīgās dzimšanas pārdzīvojums

T. Š.: Kā jūs nonācāt pie tā, ka Kristus darbība kļuva par jūsu spirituālā ceļa mērķi, kā jūs to stāstāt grāmatā “Jauna pārjutekliskā pieredze”? Vai varat aprakstīt, kā nonācāt pie šīs garīgās pieredzes?

J. B-A.: Divdesmit gadu vecumā es piedzīvoju intensīvu pārjuteklisku pārdzīvojumu. Pirms tam, starp 17. un 20. dzīves gadu manī uzausa iekšēja, pusapzināta pārliecība, ka vajadzētu pastāvēt vēl kādai pavisam citai dzīves dimensijai. Lai arī bērnībā es biju visai zinātkārs, tomēr 10. klasē es atstāju skolu, jo biju zaudējis interesi par intelektuālām mācībām. Nākamajos – ārēju un iekšēju piedzīvojumu pilnos – gados es bieži biju tuvu nāvei un beigās nonācu eksistenciālā krīzē. Atskatoties varu teikt, ka tajā mirklī es uzskatīju – mana dzīve ir galā.

T. Š.: Vai varat aprakstīt šo pārdzīvojumu smalkāk?

J. B-A.: Reiz mani iekšējie mūri atvērās, un aiz tiem atklājās neapraķstāmas intensitātes kosmiska dzīve. Veselu nedēļu pēc tam es jutos kādas spirituālās Būtnes klātesamības pavadīts, kas rādīja gan manī, gan ap mani visu to, kas veido dzīves saturu. Tā bija manas identitātes jeb patiesās Patības dzimšana. Šī Būtne uzņēma manu parasto patību savas Būtnes un savas tapšanas dzīvajā straumē un parādīja man, kā mana patība kļuva par Viņas cilvēciski-dievišķās Patības daļu, ka īstenībā tā mīt pašā šīs Būtnes centrā. Bet, lai to piedzīvotu, manai parastajai, nepilnīgajai patībai jātiek pārveidotai Viņas visu pārveidojošajā Es tapšanas spēkā. Tā bija mana īstā Es dzimšana. Šis pārdzīvojums ļāva man saprast, ka ‘Es’ ir pārejas un pārvērtību būtne, tā sakot – ‘tilta būtne’.

T. Š.: Un kā jūs raksturotu šo būtni?

J. B-A.: Kā jau teicu, tā ir pārvērtību būtne. Tā var visu pārveidot un radīt no jauna: nāvi un dzīvību, jauno un labo. Cilvēka sirids vienkārši zina, ja tā ir saistīta ar Visuma sirdi, ka nevar būt nekā, ko šī būtne nevarētu cilvēka dzīvē pārveidot, piedot un dziedināt.

T. Š.: Un kādēļ jūs vēlāk šo pārdzīvojumu nosaucāt “Atgriešanās izziņas drāma” (*Das Erkenntnis-Drama der Wiederkunft*)?

J. B-A.: Jums jāsaprot, ka es pārdzīvoju visu aprakstīto bez jebkādiem iepriekš dotiem jēdzieniem. Man nebija nekāda iepriekš izveidota priekšstata, neviena zemišķa pieturas punkta. Izņēmumu veidoja atsevišķas pasāžas no Vecās un Jaunās derības, pirmām kārtām no Jāņa evaņģēlija 13. līdz 17. nodaļai, ko šī Būtne pielietoja, lai paskaidrotu un pamatotu savu citādi gluži pārjuteklisko pamācību. Es līdz tam nemaz nepazinu šīs pasāžas, jo tiku audzināts sekulārā Izraēlas kibucā, kurā tika apspiestas visas jūdaisma un kristietības tradīcijas. Ar vārdiem “Atgriešanās izziņas drāma” apzīmēts tas, ko sekojošo 16 gadu gaitā es garazinātniski izpētīju. Es mēģināju apzināti garazinātniski pārstrādāt šo pieredzi un ar izveidoto dvēseles un gara spēju starpniecību uzbūvēt iekšēju ‘tiltu’. Šo tilta būvniecības darbu es arī esmu aprakstījis savā grāmatā “Jauna pārjutekliskā pieredze”. Pateicoties šim darbam, es varēju patstāvīgi tuvoties pārjutekliskā jomai. Tad tā parādījās man

universālā kopsakarībā un aizveda pie centrālajiem 20. gadsimta notikumiem, lai parādītu pārvērtību spēku, kas caurstrāvo visu cilvēces vēsturi. To es esmu attēlojis savā grāmatā “20. gadsimta spirituālais notikums”.

No garīgā pārdzīvojuma pie izzinas ceļa.

T. Š.: Kā šī garīgā pieredze ir saistīta ar jūsu ikdienas dzīvi?

J. B-A.: Ir svarīgi, lai cilvēkam nebūtu nekādu pozitīvistisku vai materiālistisku priekšstatu par garīgo pieredzi – tādi cilvēkam nekad nevar ‘piederēt’. Īsts garīgs pārdzīvojums vienmēr ir klātesošs aktuālajā mirklī, t.i., tieši tad, kad tas notiek – vai arī tas nav nekas. Tikai tad var iemācīties novērtēt šī ‘Nekā’ šķīsto būtību, ko nevar atcerēties un kas ir ārpus visām tradīcijām. Mūsu intelekts nevar satvert un paturēt šādu pieredzi; katru reizi jāsāk no jauna, proti, no ‘Nekā’. Šī pieredze noveda mani pie garazinātnes, pie antroposofijas, jo tajā es atradu ceļu un metodi, kā aktualizēt garīgo pieredzi “garu atceroties, pārdomājot un raugot”.

T. Š.: Vai varat nedaudz smalkāk aprakstīt šo antroposofiskās pētniecības ceļu?

J. B-A.: Kā jau teicu, pirmo reizi ienākot garīgajā pasaulē, man nebija nekādu jēdzienu par to, ko es pārdzīvoju. Minētās Bībeles pasāžas tika man dāvātas, tā sakot, starp pārjutekliskā pārdzīvojuma fāzēm kā pirmais orientieris. Tas arī šodien man ir vērtīgs dvēseles dārgums. Bet pieredzētajam izskanot, es meklēju izzinas ceļu, kas ļautu savienot pārdzīvoto ar manu zemes dzīvi. Tā es nonācu pie antroposofijas.

Pēc šīs garīgā Es piedzimšanas es īstenībā dzīvoju divās pasaulēs: fiziskajā un garīgajā. Tas bija līdzīgi dzīvei divos stāvos, pie kam, atrodoties vienā, es arvien vairāk aizmirsu, kas notika otrā. Man bija jāuzbūvē ‘kāpnes’. Un šo kāpņu būvēšana man bija antroposofisks izzinas darbs. Pateicoties šim darbam es nonācu pie otra svarīga pārdzīvojuma, proti, pēc tam, kad es pirmo reizi izstudēju Rūdolfa Šteinera “Brīvības filosofiju”. Pateicoties intuitīvajai domāšanas darbībai, kas uzspīdēja manā dvēselē, es pirmo reizi savā ikdienas apziņā pārdzīvoju, ka tā pati garīgā gaisma, ko es līdz šim pazinu nākam tikai no pārjutekliskās jomas, spīd arī fiziskajā pasaulē un to izgaismo. Turpmāk es mēģināju noteiktā veidā mērot ceļu, kas ved atpakaļ ‘augšējā stāvā’. Es gribēju šādi nokļūt pie jaunas – šoreiz apziņas dvēselē pārdzīvotas – pārjutekliskās īstenības. Es veicu šo darbu ik dienas līdz manam 37. dzīves gadam. Rezultāts ir atrodams manā grāmatā “Jauna pārjutekliskā pieredze”.

Tad es nolēmu, ka līdz ar to mans uzdevums ir izpildīts un es drīkstu nedaudz atpūsties... Taču notika kas pavisam cits: jo vairāk es vingrināju šos dvēseles spēkus, jo vairāk zuda manas sākotnējās pārjutekliskās spējas un pieredze. Manas studijas, kuru gaitā es centos apgūt zemišķos jēdzienus, lai raksturotu un aprakstītu savu garīgo pieredzi, noveda pie tā, ka es pazaudēju sākotnējo garīgo pieredzi. Tā es nonācu eksistenciālā krīzē – toreiz man bija 40 gadi. Es biju uzbūvējis jēdzienu tiltu, un tieši šis tilts tagad izjauca ceļu pie dzīvā gara. Es stāvēju dvēseliski garīga bezdibeņa malā. Nākamajos gados es nonācu pie atziņas, kas palīdzēja saprast šo bezdibeni kā iespēju sākt pilnīgi no jauna. 1998. gadā pienāca mirklis, kad es beidzot varēju saskatīt gaismu no citas puses. Es varēju atbrīvoties no nedzīvo jēdzienu tilta, kuru biju uzbūvējis iepriekšējo divdesmit gadu gaitā. Es izšķīros

turpmāk būvēt no modrā gara jeb garīgās Patības klātesamības, proti, vingrināties tajā un praktizēt to ezotēriskajā un sociālajā darbā.

Nāves mirklis domāšanā kā augšāmcelšanās spēka avots

T. Š.: Vai varat, lūdzu, raksturot jūsu garīgo pētījumu metodi?

J. B-A.: Īsumā ir iespējams sniegt ne vairāk kā pāris raksturojumus: Vispirms man jāuzskaņo savu dvēseli tvert sava veida 'sliedzņa situāciju'. Tas notiek, pārveidojot domāšanu. Man jāskatās no punkta, kurā ierastā domāšana tiešām atrodas savas nāves procesā. Es nedrīkstu noliegt šo 'domu kapu', man taisni jāiegremdējas tajā, jāatslābst un turklāt jāmācās mīlēt nāvi, lai cik paradoksāli tas neskanētu. Jo tikai no nāves var notikt augšāmcelšanās! Es atlaižos un vienlaicīgi saglabāju gara klātbūtni. Bet es nevaru nāvi 'pārvarēt', es varu tikai atzīt un cienīt savas dvēseles nāvi. Tad nāve ir mans palīgs, skolotājs un padomdevējs, kas pieved mani tuvu sliedzņim. Tikai tad sākas pārjutekliskā dzīve. Un tagad jāiztēlojas, ka jūs pamostaties savā 'nakts būtnē', tajā ārkārtīgi dzīvajā esamības stāvoklī, kuru mēs pārdzīvojam katru nakti, bet kas ir tik intensīvs, ka izdzēs mūsu dienas apziņu. Tagad, kad esmu iepazinies ar nāvi, es varu vājināt šo 'pārliedz dzīvīgumu' un apzināti pamosties pārjutekliskās īstenības bezdibeņa dzelmē. Tā ir mana garīgā Es dzimšana. Ja jaundzimušajam Zemes pasaulē viņa tiešajā apkārtnē ir nepieciešami pieaugušie, lai mācītos no tiem, tad garīgajā pasaulē mēs satiekam 'Pirmdzimušo', kurš māca mūs un palīdz mums kļūt pieaugušiem. Un tagad ir ārkārtīgi būtiski abas mūsu Es būtnes puses – 'dienas' un 'nakts' patību – novest līdz savstarpējai sadarbībai, uzbūvējot starp tām dvēseliski garīgu 'tiltu'.

Garīgajiem fenomeniem atbilstošas valodas meklējumi

T. Š.: Kā gara pētniecības ceļā gūto pieredzi un pārdzīvojumus var atbilstoši izpaust?

J. B-A.: Vai jūs varat iedomāties, ka centieni, vērsti uz garīgo pārdzīvojumu pārstrādi un apstrādi, jau paši par sevi ir daļa no pētniecības? Varbūt mums vispirms jāatklāj, ka cilvēku savstarpējais dialogs pats par sevi jau ir garīga realitāte. Tad rodas arī jautājums, kā radīt valodu, kura būtu piemērots instruments cilvēku savstarpējai sapratnei par garīgām tēmām un garīgo pieredzi. Mani visintensīvākajā mērā nodarbina jautājums, kā dialogs var kļūt par garīgo pētījumu svarīgu sastāvdaļu. Kad mēs ienesam savā ikdienas valodā neizsakāmu un ar zemišķiem jēdzieniem neaptveramu realitāti, sākotnējā garīgā realitāte satumst. Līdz ar to mēs it kā izraidām paši sevi no dzīvās garīgās pasaules. Jo vairāk mēs cenšamies to izpaust, jo vairāk to apspiežam.

T. Š.: Vai tas attiecas arī uz 'svētajiem rakstiem'? Un kā ar antroposofiju?

J. B-A.: Tā tas ir. Mēs sākam uztvert grāmatas un nosaukumus kā realitātes tā vietā, lai saprastu tos kā ceļa rādītājus, palīdzošas zīmes. Tajā ir meklējama arī materiālisma izcelsme. Mums jāuzmanās, lai neuztvertu garazinātniskus jēdzienus kā ceļa galu, bet tieši kā aicinājumu pārveidot mūsu cilvēcisko apziņu un uzsākt vingrinājumu ceļu. Viss, ko es jebkad (arī vakar) esmu iemācījies, šodien jau ir miris. Mums vienkārši jāatzīst, ka brīdī, kad mēs runājam 'par kaut ko', mūsu dzīvais

pārdzīvojums ir jau sen miris. Īstenībā mēs atrodamies nepārtrauktā dvēseles miršanas procesā. Komunicējot ikdienā savā starpā, mēs paralizējam dzīvo garīgo pasauli, caurstrāvojam to ar zemišķiem nāves spēkiem. Es varu atdzīvināt un attīstīt tālāk savus sākotnējos dvēseliskos pārdzīvojumus tikai dzīvas satikšanās brīdī, pamostoties pretī otram cilvēkam.

T. Š.: Ar kādām cerībām jūs skatāties nākotnē?

J. B-A.: Ar laiku man kļuva skaidrs, ka jaunā Mihaela darbības straume apvieno divas lietas: pirmkārt, antroposofija varēs atdzīvoties, tikai pateicoties jauniem, tiešiem pētījumiem par mūsdienu pārjutekliskajām pasaulēm un notikumiem, un, otrkārt, šodien jauna aktivitāte, saistīta ar pasaules dziedināšanu un atdzimšanu, nāks tikai no perifērijas. Mihaeliskais garīgums, laikmeta gars Mihaels 20. gadsimta gaitā ir izsējis savas sēklas pāri visai zemeslodei, un atbilstoša tam būs arī 21. gadsimta raža: globāli, perifēri, kosmopolītiski un visaptveroši, Mihaela laikmeta otrā gadsimta cienīgi. Tas nozīmē, ka uzradīsies daudzas nozīmīgas idejas un daudzas personības no visiem Zemes nostūriem, arī no negaidītām kultūras, politikas un ekonomikas kopsakarībām – mums jābūt atvērtiem. Tā vietā, lai gaustos par to, ka antroposofiskās iestādes un antroposofiskā biedrība kļūst arvien vājāka, zaudē spirituālo spēku un nozīmi, šodien der apvienot jauno antroposofisko pārjuteklisko fenomenu pētniecību ar jauniem, visā pasaulē pastāvošiem impulsiem. Tad mums būs darba pilnas rokas, savienojot atdzimušo antroposofiju ar daudziem jauniem spirituāliem un sociāliem spēkiem, kurus mēs varam satikt it visur.